

Fylkesmannen i Oslo og Viken

Vår dato:

17.12.2020

Vår ref:

2020/37860

Deres dato:

05.11.2020

Deres ref:

20/234541

Bærum kommune
Postboks 700
1304 SANDVIKA

Saksbehandler, innvalgstelefon

Hans Petter Jakobsen, 32266734

Bærum - Uttalelse til offentlig ettersyn av detaljregulering for Lakseberget friluftsområde - Sandvika.

Vi viser til brev datert 05.11.2020 med høring av detaljregulering for Lakseberget friluftsområde i Bærum kommune.

Fylkesmannen mener utfyllingen og flytting av båthavnen vil ha nevneverdige negative virkninger på naturmiljøet i sjøen. Det må derfor gjennomføres avbøtende tiltak i utfyllingsfasen som utlegging av avskjærende siltgardin for å hindre nedslamming av spesielt ålegrasengen i øst. Vi ber om at ivaretagelse av naturverdier i størst mulig grad blir sikret juridisk gjennom utformingen av plankart og reguleringsbestemmelser. Vi viser til at mye av dokumentasjonskravene av stor betydning for naturmangfold er lagt til rammesøknaden. Det kan også være aktuelt at forslaget til miljøoppfølgingsplan som skal følge rammesøknaden, blir forelagt Fylkesmannen for kommentarer.

Vi forutsetter at det utarbeides en miljørisikovurdering som dekker alle aspekter ved utfyllingsarbeidene. På bakgrunn av miljørisikovurderingen må det utarbeides en handlingsplan som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes for å redusere forurensning til vannmiljøet, samt tiltak for å begrense negative effekter på naturmangfold.

Videre har vi faglige merknader til planforslaget ut fra hensyn til friluftslivshensyn, forurensningsloven og miljøvennlige småbåthavner.

Bakgrunn

Det fremgår av planforslaget at hensikten med planen er å legge til rette for etablering av et rekreasjonsområde i Sandviksbukta i forbindelse med at E18 skal legges i tunnel under Sandvika. E18 er forutsatt i tunnel fra Blommenholm til Gyssestad og her inngår utfylling ved Lakseberget. Ny veiløsning åpner for transformering av arealene langs sjøfronten i Sandvika. Reguleringsplanen inneholder arealformål som i første omgang åpner for friluftsliv og rekreasjon på det nye landarealet. Det ønskes også å legge opp til at småbåthavnen om nødvendig kan videreføres i samme størrelsesorden som i dag.

Området skal utvikles i etapper der Lakseberget i første omgang utformes som et maritimt område for rekreasjon for allmennheten med ulike former for sjøkontakt, møte-/aktivitetsplasser, service/servering. Flere infrastrukturprosjekter i nærheten muliggjør en utfylling i sjø med overskuddsmasser fra disse. Leveranse av masser er ikke knyttet til et bestemt prosjekt, og det er derfor knyttet usikkerhet til tilgangen på masser. Reguleringsplanen legger opp til at mange forhold rundt utforming av friområdet og gjennomføring av anleggsfasen skal avklares på et senere tidspunkt, og det er derfor stilt en rekke utrednings- og dokumentasjonskrav før gjennomføring og ved gjennomføringen av planen.

Vi ga innspill til planarbeidet, i vårt brev datert 03.12.2018, hvor vi viste til at Fylkesmannen i sin vurdering av planen vil legge vekt på at reguleringsplanen ivaretar eller forbedrer hensynet til naturverdier og rekreasjonsmuligheter/friluftsliv i området. Området må reguleres til bestemt etterbruk, slik at utfyllingen tilpasses dette. Det må gis bestemmelser om avslutningen på fyllingen for å få det mest mulig naturlikt, også under vann må legges til rette for naturlige økosystemer. Behov for mellomlagring må avklares og eventuelt settes av områder for dette i reguleringen, disse må sikres mot avrenning. Krav til mottakskontroll for masser bør med i bestemmelsene. Likeså krav til kontroll- og måleprogram for ytre påvirkninger i anleggsfasen.

Fylkesmannens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, samfunnssikkerhet, samt barn og unges interesser. Fylkesmannen skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Vurdering

Vi har følgende konkrete merknader knyttet til nasjonale og viktige regionale interesser:

Naturmangfold

Både utfyllingen og flytting av båthavnen vil ha nevneverdige negative virkninger på naturmiljøet i sjøen. Selve fyllingen vil fjerne en registrert ålegrasforekomst. Dette gir en redusert biologisk og økologisk funksjon i området. Ålegras er en naturtype som er karakterisert med et høyt biologisk mangfold med et stort antall tilhørende arter av marine dyr og organismer. Naturtypen er viktig både for næringsøk for spesielt fisk, men også som skjulesteder for fiskeyngel og andre marine smådyr. I tillegg er det registrert en tett ålegraseng av god kvalitet øst for fyllingsområdet og planlagte båthavn. Denne vil kunne bli påvirket negativt av både utfyllingen, men også anleggelsen av båthavnen lengre ut.

Lakseberget ligger nær munningen av Sandvikselva som er det viktigste vassdrag for sjøørret og laks i Indre Oslofjord. Bestanden av laks og sjøørret som gyter i Sandvikselva er klassifisert som sårbar som følge av mange urbane inngrep i vassdraget. Bærumsbassenget er ved forskrift avsatt som fredningssone for laks og sjøørret. Dette for å gi utvandrende ungfisk og oppvandrende gytefisk i Sandvikselva et særskilt vern. Ved å fastsette restriksjoner for fiske og bevaring av viktige oppvekst- og leveområder for laks og sjøørret, gir dette grunnlag for et omfattende og populært fritidsfiske i disse folkerike områdene av Indre Oslofjord. Området rundt Lakseberget vil bli benyttet av laks og sjøørret som område for næringsøk både under gyteoppgang på høsten og på våren når ungfisk vandrer ut av Sandvikselva. Forekomst av ålegraseng er en spesielt viktig naturtype for næringsøk. Ålegras benyttes også av andre sårbare fiskearter som ål og torsk.

Det må gjennomføres avbøtende tiltak i utfyllingsfasen som utlegging av avskjærende siltgardin for å hindre nedslamming av spesielt ålegrasengen i øst. Det bør også vurderes å utforme fyllingskanten slik at den består av blokker og steiner som skaper hulrom som levested og skjul for marine dyr. Videre bør det utredes om den tapte ålegrasengen kan reetableres i fyllingskanten utenfor området for båthavnen.

Virkningen på sjøfugl vil være negativ da sjøarealene mellom Lakseberget og Kalvøya blir mindre og trangere, spesielt vil dette gjelde om våren i hekkeperioden hvor sjøfugl som ærfugl er på næringsøk. Om sommeren vil det som følge av båthavnen være mye båttrafikk og erfaringsmessig oljesøl fra båtmotorer som kan påvirke området som oppvekstområde for sjøfugl.

Innenfor bestemmelsesområdet for midlertidig bygg- og anlegg i plankartet er det registrert to naturtyper på land. Dette er åpen grunnlendt kalkmark og kalkskog. Naturtypen *Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone* er en sårbar naturtype som nettopp er blitt innlemmet i forskrift om utvalgte naturtyper. Utvelgelsen innebærer at det ved utøving av offentlig myndighet skal tas særskilt hensyn til forekomster slik at forringelse av naturtypens utbredelse og de enkelte forekomstenes økologiske tilstand unngås. Naturtypen finnes på varm og kalkrik mark særlig i områdene rundt Indre Oslofjord. Vi i vår region har derfor et særskilt ansvar for å ta vare på naturtypen. Åpen grunnlendt kalkmark huser et stort biologisk mangfold, den er hot spot for veldig mange sjeldne arter. Her finnes også mange arter som bare eller nesten bare er knyttet til denne naturtypen, særlig karplanter, lav og moser, hvorav et stort antall rødlistede arter som er vurdert som truede. En del av disse artene er sjeldne og truede også internasjonalt. Det er også registrert to større trær i umiddelbar nærhet til utfyllingsområdet som vil kunne påvirkes negativt dersom området de vokser i brukes til anleggsvei, riggområde eller lignende.

Vi ber om at ivaretagelse av ovennevnte naturverdier i størst mulig grad blir sikret juridisk gjennom utformingen av plankart og reguleringsbestemmelser. Vi viser til at mye av dokumentasjonskravene av stor betydning for naturmangfold er lagt til rammesøknaden. Det kan også være aktuelt at forslaget til miljøoppfølgingsplan som skal følge rammesøknaden, blir forelagt Fylkesmannen for kommentarer.

Vannforskriften

Ifølge forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) § 4 skal tilstanden i overflatevann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og minst god kjemisk tilstand. Nye inngrep og ny aktivitet i området må vurderes etter vannforskriften § 12 dersom dette kan gi påvirkninger som fører til en varig forringelse av tilstanden i vannforekomsten eller gjør det vanskeligere å oppnå miljømålene. Vannforskriften er fulgt opp gjennom regionale vannforvaltningsplaner som setter konkrete mål for miljøtilstanden i vannforekomstene.

Vannforekomsten 0101020602-C Sandvika vil bli berørt av arealbruk og tiltak som omfattes av reguleringsplanen. Vannforekomsten har moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand. Grenseverdiene for en rekke miljøgifter er overskredet. Vanntypen «sterkt ferskvannspåvirket fjord» byr imidlertid på noen utfordringer knyttet til klassifiseringen. Vannforekomsten står i risiko for ikke å nå miljømålet innen fristen. Vi ber om at det videre plan- og utredningsarbeidet i tilstrekkelig grad belyser og ivaretar hensynet til vannmiljøet og miljømålene. Det er spesielt viktig at det sikres løsninger og avbøtende tiltak for å unngå uheldig avrenning av næringsstoffer, spesielt nitrogenforbindelser (rester av sprengstoff), suspendert stoff og andre forurensende stoffer og miljøgifter.

Klimaendringer og arealendringer fører til utfordringer for vannmiljøet i form av økte mengder overvann behov for forebyggende og avbøtende tiltak. Det må i tilstrekkelig grad utarbeides konkrete løsninger for lokal overvannshåndtering.

Miljøvennlige småbåthavner

Kommunen bør vurdere å innarbeide konkrete bestemmelser og retningslinjer knyttet til småbåthavna for å sikre en mest mulig miljøvennlig utforming og drift. Vi viser til at Miljødirektoratet har fått utarbeidet en fagrapport om miljøvennlige småbåthavner, <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1048/m1048.pdf>.

Anleggsarbeid

Utfylling av masser i sjø og vassdrag vil alltid påvirke det akvatiske miljøet. Virkningene kan variere avhengig av hva slags utfyllingsmasser det dreier seg om, når og hvor tiltaket skal skje, hvordan arbeidet utføres og innholdet av miljøgifter i massene som fylles ut. Utfylling fra sjøgående fartøy som skip og lekter er forbudt, men Fylkesmannen kan etter søknad gi tillatelse til dette, jf. forurensningsforskriften § 22-6. Utfylling fra land vil også i de fleste tilfeller utløse krav om tillatelse, da arbeidene kan medføre vesentlige forurensningsmessige ulemper, samt medføre irreversible skader/forringelse av viktige naturverdier. Utfylling av masser til sjø eller vassdrag fra land reguleres direkte av forurensningsloven § 11.

Ved utfylling av sprengstein i sjø og vassdrag kan det følge skarpkantede partikler med utfyllingsmassene som er skadelig for akvatisk liv i sjø og vassdrag. Partiklene kan blant annet medføre skade på gjellene til fisk. Partikkeltilførsel til sjø og vassdrag vil også kunne medføre nedslamming, noe som fører til redusert næringstilgang, redusert eller bortfall av rognklekking som følge av manglende oksygenforhold, samt reduksjon eller bortfall av bunnlevende organismer. Selve utfyllingsarbeidene i seg selv kan også medføre spredning av partikler fra sjøbunnen. Sedimentet i tiltaksområdet er forurenset med en rekke komponenter, og utfylling av masser kan medføre spredning av både tungmetaller og organiske miljøgifter. Vi ser det som svært negativt at miljøgifter spres og akkumuleres i næringskjeden. Dette kan på sikt medføre skade på både dyrs og menneskers helse. Dersom tiltaket gjennomføres må det iverksettes avbøtende tiltak i form av både partikkelsperre og turbiditetsmålinger for å sikre at leveområder for marine organismer ikke nedslammes, eller at miljøgifter spres.

Med sprengsteinsmassene kan det også følge nitrogenforbindelser i form av ikke-omsatt sprengstoff. Nitrogen i form av nitrat og ammonium er næringsstoff og utslipp av dette kan spesielt i saltvann medføre eutrofiering. Tilførsel av store mengder nitrogen til sjø, vil kunne medføre overgjødning og algeoppblomstring. De fleste planteplankton og makroalger trives best i overflatevann. Oslofjorden har gjennom lang tid vært sterkt belastet med høye nitrogentilførsler fra både avløpsvann, landbruk og industri, og vi ser det som viktig å redusere tilførsler av nitrogen til fjorden. Dersom tiltaket gjennomføres må det tilstrebes at utfyllingsmassene vaskes/spyles før utfylling, for å redusere nitrogenforbindelser som følger massene.

Det kan også følge plastavfall med utfyllingsmassene. Plastavfall brytes i liten grad ned i miljøet, og fragmenteres over tid til svært små plastpartikler. Fugl, fisk og andre akvatiske organismer kan forveksle disse plastpartiklene med mat, og det er påvist at skadelige forbindelser av plast finner veien inn i næringskjeden og medfører risiko for både dyrs og menneskers helse. I tillegg vil plast i naturen oppleves skjemmende og det kan gi bruksulemper. Det er derfor viktig at sprengsteinsmassene inneholder minst mulig plast og at det iverksettes avbøtende tiltak for å hindre spredning av gjenværende plast i sprengsteinen.

Vi forutsetter at det utarbeides en miljørisikovurdering som dekker alle aspekter ved utfyllingsarbeidene. I miljørisikovurderingen må potensiell forurensning fra utfyllingsarbeidene ses i sammenheng med resipientens sårbarhet og andre hensynskrevende naturverdier som lever i og ved tiltaksområdet. Miljørisikovurderingen bør også legge til at det finnes annen forurensning og andre påvirkninger som er med på å øke den samlede belastningen på vannforekomsten og det biologiske mangfoldet. På bakgrunn av miljørisikovurderingen må det utarbeides en handlingsplan som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes for å redusere forurensning til vannmiljøet, samt tiltak for å begrense negative effekter på naturmangfold.

Vi forutsetter også at Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2016) kapittel 4 (Retningslinje for begrensnig av støy fra bygg- og anleggsvirksomhet) legges til grunn for utfyllingsarbeidene. For støy i anleggsperioden er Retningslinje for behandling av luftkvalitet i arealplanlegging (T-1520) førende.

Friluftsliv

I *temanotat for nærmiljø og friluftsliv* beskrives det at konsekvensvurderingen viser at Lakseberget i dag har noe verdi for friluftsliv og nærmiljø i form av tilrettelegging for fritidsbåter. Området har imidlertid stort forbedringspotensial, hvor en utfylling med etablering av nytt landareal og ny kyststitrásé kan føre til økt verdi for friluftsliv. Sandviksbukta; Sjøholmen, Solviksbukta, Høvikodden, Kalvøya og Kadettangen, vil også oppnå økt tilgjengelighet for friluftslivsbrukere gjennom en ny kyststitrásé.

Sjøarealet i Sandviksbukta vil imidlertid innskrenkes, hvilket betyr at bukta blir smalere og arealet i sjø som kan benyttes til rekreasjon og friluftsliv blir mindre enn før. Småbåthavnen flyttes lenger ut i bukta, og kommer tettere på robanen. Dette kan føre til økt konfliktnivå mellom fritidsbåter og idrettsbåter. Vi ber om at kommunen nøye vurderer behovet for å videreføre småbåthavnen i samme størrelsesorden som i dag opp mot tapet av sjøareal som kan benyttes til rekreasjon og friluftsliv.

Konklusjon

Vi mener både utfyllingen og flytting av båthavnen vil ha nevneverdige negative virkninger på naturmiljøet i sjøen. Det må derfor gjennomføres avbøtende tiltak i utfyllingsfasen som utlegging av avskjærende siltgardin for å hindre nedslamming av spesielt ålegrasengen i øst. Vi ber om at ivaretagelse av naturverdier i størst mulig grad blir sikret juridisk gjennom utformingen av plankart og reguleringsbestemmelser. Vi viser til at mye av dokumentasjonskravene av stor betydning for naturmangfold er lagt til rammesøknaden. Det kan også være aktuelt at forslaget til miljøoppfølgingsplan som skal følge rammesøknaden, blir forelagt Fylkesmannen for kommentarer.

Vi forutsetter at det utarbeides en miljørisikovurdering som dekker alle aspekter ved utfyllingsarbeidene. På bakgrunn av miljørisikovurderingen må det utarbeides en handlingsplan som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes for å redusere forurensning til vannmiljøet, samt tiltak for å begrense negative effekter på naturmangfold.

Vi vil på generelt grunnlag anmode kommunen å kvalitetssikre plankart og bestemmelser før planforslaget eventuelt vedtas. For øvrig viser vi til kommunens ansvar som planmyndighet, jf. [Fylkesmannens forventningsbrev til kommune for 2020](#) av 29. januar 2020 og [Fylkesmannen i Oslo og Vikens forventninger til kommunal arealplanlegging 2019-2020](#) av 14. november 2019.

Vi ber om å få tilsendt vedtaket i saken og eventuelt godkjent reguleringsplan.

Med hilsen

Eli Kristin Nordsiden
seksjonssjef

Hans Petter Jakobsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Viken fylkeskommune Postboks 220 1702 SARPSBORG